

Начало > Съдебни процедури > Граждански дела > Съдът на коя държава е компетентен?

Съдът на коя държава е компетентен?

Полша

1 До кой съд трябва да се подаде исквата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

Гражданските дела в Полша се разглеждат от общи съдилища (*sądy powszechne*) и Върховния съд (*Sąd Najwyższy*) (вж. „Съдебни системи в държавите членки — Полша“), освен ако попадат под компетентността на специализирани съдилища.

Разпоредбите относно компетентността на съдилищата се съдържат в членове 16—18 и членове 27—46 от Гражданския процесуален кодекс (ГПК) (*Kodeks Postępowania Cywilnego*).

Гражданскоправните дела в районните съдилища (*sądy rejonowe*) се разглеждат от следните отделения:

Граждански

„Семейство, малолетни и непълнолетни лица“ (семейни съдилища, *sądy rodzinne*) — за семейни дела и дела по настояничество; дела, отнасящи се до похваляването на малолетни и непълнолетни лица или до наказуеми деяния, извършени от такива лица; дела за лечението на лица, пристрастени към алкохол, наркотици и психотропни вещества, и дела, които по други закони попадат под компетентността на съда по настояничество.

„Труд и социално осигуряване“ (трудова съдилища, *sądy pracy*) — за производства по трудови и социалноосигурителни правоотношения.

„Търговска дейност“ (търговски съдилища, *sądy gospodarcze*) — за производства по търговското и по гражданското право между стопански субекти, отнасящи се до техните стопански дейности; производства по повод фирмени и партньорски взаимоотношения; искове срещу членове на управителните органи на дружества във връзка с подаването от тези членове на неверни декларации в Националния съдебен регистър; искове за издаване на заповеди, задължаващи стопанския субект да преустанови дейност, която уврежда околната среда, и производства за несъстоятелност.

„Поземлен регистър“ — за поддържане на поземления регистър и за разглеждане на други граждански производства, свързани с поземления регистър.

Окръжните съдилища (*sądy okręgowe*) в Полша имат подобни отделения с изключение на тези за поземления регистър и за семейство, малолетни и непълнолетни лица. Окръжните съдилища в Полша имат отделения по семейно право, които са компетентни да разглеждат, по-конкретно, дела за развод, съдебна раздяла и прекратяване на съдебна раздяла, за анулиране на брак, за установяване на наличието на брак, и за обявяване за изпълними на решенията на чуждестранни съдилища по семейни дела.

Освен това, във Варшавския окръжен съд има следните допълнителни единици, които функционират като отделения:

Съд по защита на конкуренцията и потребителите (*Sąd Ochrony Konkurencji Konsumentów*), чиято дейност включва разглеждането на дела за предотвратяване на монополистки практики и дела, свързани с енергийното регулиране

Съд по марки и промишлени дизайни на ЕС (*Sąd Wspólnotowych Znaków Towarowych i Wzorów Przemysłowych*), който разглежда дела за нарушения, потенциални нарушения или липса на нарушения на права върху марки и промишлени дизайни, за анулиране на дизайни на ЕС, за изтичане на срока или за анулиране на марка, и дела, чийто предмет са последствията от нарушения на права върху марки.

Освен това, от 1 януари 2010 г. Люблинският районен съд е определен за компетентен по електронните производства за заповед за плащане, които попадат под компетентността на други районни съдилища.

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казуси), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исквата молба?

Като общо правило, районните съдилища са компетентни по гражданските дела на първа инстанция. **Районните съдилища** са компетентни по всички дела с изключение на тези, които законът запазва за окръжните съдилища (членове 16 и 507 от ГПК).

Окръжните съдилища имат първоинстанционна компетентност по делата, посочени в член 17 от ГПК, както следва:

- 1) за неимуществени права и имуществени искове, предявени във връзка с тези права, с изключение на **производства за установяване или оспорване на бащинство или майчинство на дете, производства за анулиране на признаването на бащинство и за разтрогване на осиновяване**;
- 2) за **закрилата на авторски права** и сродните им права, както и за дела, отнасящи се до **изобретения, полезни модели**, промишлени дизайни, марки, географски указания и топографии на интегрални схеми, както и в производства за закрила на други нематериални имуществени права;
- 3) за искове по **Закона за средствата за масова информация**;
- 4) за имуществени права, когато стойността на предмета на спора превишава седемдесет и пет хиляди злоти, с изключение на **делата за издръжка**, делата за **нарушаване на права на владене**, делата **заподялба на имуществото** на съпрузи, за **привеждане на съдържанието на поземления регистър** в съответствие с актуалното правно състояние и за дела, разглеждани в електронно производство за заповед за плащане;
- 5) за постановяване на съдебно решение вместо несъдебен акт за разделяне на кооперация;
- 6) за отмяна, анулиране или прогласяване на нищожността на решения на управителните органи на юридически лица или организационни единици, които не са юридически лица, но имат правосубектност, предоставена им със закон;
- 7) за предотвратяване и противодействие на нелоялната конкуренция;
- 8) за обезщетяване на **вреди, причинени вследствие на постановяването на влязло в сила решение**, което е незаконосъобразно.
- 9) за искове, произтичащи от нарушения на права, предоставени от норми за защита на личните данни.

Освен това, компетентността на **окръжните съдилища** обхваща следните неизчерпателно изброени производства:

- 1) производства за ограничаване на дееспособността;

2) производства по спорове, отнасящи се до дейностите на държавни предприятия: между съвета на предприятието и директора на предприятието, между управителните органи на предприятието и органите — основатели на предприятието, и между управителните органи и органа, упражняващ надзор върху предприятието;

3) за признаване на решения на чуждестранни съдилища и за обявяването им за изпълними (членове 11481 и 11511 от ГПК).

При производството по имуществени права ищецът е длъжен да посочи в исковата молба стойността на предмета на спора, освен ако предмет на спора е определена парична сума.

В случая на парични претенции, дори претенцията да е предявена като алтернативна на друга претенция, посочената парична сума представлява стойността на предмета на спора.

В други имуществени производства ищецът е длъжен да определи стойността на предмета на спора, като посочи в исковата молба парична сума в съответствие с членове 20—24 от ГПК.

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

Вж. точка 2.

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

Полският граждански процесуален кодекс разграничава четири вида компетентност на съдилищата: обща (членове 27—30), алтернативна (членове 31—37), изключителна (членове 38—42) и специална (членове 43—46).

Териториалната компетентност е разгледана подробно в точки 2.2.1—2.2.3.

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

Обща териториална компетентност

Исковите се завеждат в първоинстанционния съд, който има териториална компетентност по местожителството на ответника (член 27 от ГПК).

В съответствие с член 25 от Гражданския кодекс, местожителството на физическо лице е населеното място, в което това лице живее с намерението да живее там постоянно. Ако ответникът няма местожителство в Полша, общата компетентност се определя по неговото местопребиваване, а когато това място е неизвестно или е извън Полша, искът се завежда според последното местожителство на ответника в Полша.

Искове срещу Държавната хазна се подават в съда, под чиято компетентност попада седалището на организационната единица, за която се отнася спорът. Когато Държавната хазна се представлява от Главната прокуратура на Република Полша (*Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej*), искът се подава в съда, под чиято компетентност попада седалището на клона на прокуратурата, отговарящ за организационната единица, за която се отнася спорът.

Искове срещу други юридически лица или субекти, които не са физически лица, се завеждат в съда, под чиято компетентност попада седалището на съответното лице или субект (член 30 от ГПК).

2.2.2 Изключения от основните правила

Вж. точка 2.2.2.1.

2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?

Алтернативната териториална компетентност дава на ищеца възможността да избере съда в някои случаи. В тези случаи ищецът може да сезира съда с обща компетентност или друг съд, посочен в членове 32—371 от ГПК.

Алтернативна териториална компетентност е предвидена за следните случаи:

искове за издръжка и за установяване на бащинство или майчинство на дете, и свързани искове — завеждат се в съда по местожителството на правоимащата страна;

имуществени искове срещу стопански субект — завеждат се в съда, под чиято компетентност попада неговото централно управление или негов клон, ако искът е свързан с дейността на централното управление или клона. Това обаче не се отнася за посочените в закона случаи, когато Главната прокуратура представлява Държавната хазна;

производства за установяване на наличието на договор, производства във връзка с изпълнението, прекратяването или анулирането на договор, и за щети поради неизпълнение или ненадлежно изпълнение на договор — искът се завежда в съда, под чиято компетентност попада мястото на изпълнение на процесния договор, а ако съществува неяснота в това отношение, мястото на изпълнение на договора следва да бъде удостоверено с документ;

искове за непозволено увреждане се завеждат в съда, под чиято териториална компетентност попада мястото, където е настъпило вредоносното събитие;

заплащане на хонорар, дължим за процесуално представителство — искът се завежда в съда, под чиято териториална компетентност попада мястото, където процесуалният представител е осъществил представителството;

искове във връзка с наем на недвижим имот (*najem* или *dzierżawa*) се завеждат в съда, под чиято териториална компетентност попада местонахождението на имота;

иск срещу длъжник по запис на заповед или чек може да се заведе в съда, под чиято компетентност попада мястото на плащане. Ако длъжници по запис на заповед или чек са няколко лица, те могат да бъдат съдени заедно в съда, под чиято компетентност попада мястото на плащане или в съда с обща компетентност за лицето, което е акцептирало или издало записа на заповед или чека;

искове по трудовото право могат да бъдат заведени в съда, под чиято компетентност попада мястото, където работата се извършва, била е извършена или е следвало да бъде извършена, или под чиято териториална компетентност попада мястото на стопанска дейност, където е се осъществявала трудовата дейност (член 461, параграф 1 от ГПК).

2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?

„Изключителна компетентност“ на съд означава, че делото може да бъде разгледано само от съда, посочен в Кодекса. Изключителна компетентност е предвидена за следните производства:

относно правото на собственост или други вещни права върху недвижим имот, и владението на недвижим имот — иск може да бъде заведен само в съда по местонахождението на недвижимия имот; когато предмет на спора е сервитут върху земи, компетентността се определя от местонахождението на обременения имот;

относно наследяване, запазени дялове, дарения, указания и други завещателни разпоредения — иск може да бъде заведен само в съда, под чиято компетентност попада последното обичайно местопребиваване на завещателя или ако местожителството на завещателя в Полша не може да бъде установено — в съда по местонахождението на наследството или част от наследството;

относно членството в кооперация, сдружение, дружество или асоциация — иск може да бъде заведен само в съда, под чиято компетентност попада седалището;

относно брачни взаимоотношения — иск може да бъде заведен само в съда, под чиято териториална компетентност е било последното местожителство на съпрузите, дори ако местожителството или обичайното местопребиваване на един от съпрузите продължава да е на това място. При липсата на такова основание, съдът с изключителна компетентност е този по местожителството на ответника, а ако липсва и това основание — съдът по местожителството на ищеца;

относно отношенията между родители и деца или между осиновител и осиновено лице — иск може да бъде заведен само в съда по местожителството на ищеца, ако липсват основания за подаване на иск по общите разпоредби за компетентност.

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

„Специална компетентност“ означава, че съдебната компетентност може да бъде определяна различно в хипотезите, посочени в специални закони:

Правото на избор на съд е предоставено на ищеца.

Ако има основания за компетентност на две или повече съдилища или ако искът е срещу няколко лица, които попадат под компетентността на различни съдилища съгласно общата уредба на компетентността. Същото се отнася и ако недвижимият имот, чието местонахождение е основата за определяне на компетентния съд, се намира в районите на действие на няколко съдилища.

Правото на избор е предоставено на двете страни въз основа на споразумение или съвместно искане.

Страните могат да се договорят писмено, че съществуващ спор или всеки бъдещ спор, който може да възникне от определено правоотношение, ще бъдат отнесен в първоинстанционен съд, който няма териториална компетентност по закон. Така определеният съд придобива изключителна компетентност, освен ако страните са договорили друго или ако ищецът подаде искова молба в електронно производство за заповед за плащане. Страните могат също така да ограничат, с писмено съгласие, правото на ищеца да избира измежду няколко съдилища, които са компетентни за съответните спорове.

Изключителната компетентност обаче не подлежи на промяна.

Съгласието за избор на компетентния съд трябва да е в писмена форма. То може да е част от основния договор (клауза за компетентност) или да е оформено като отделно споразумение.

В производствата по трудови и социалноосигурителни правоотношения, по общо искане на страните компетентният съд може да препрати делото на друг съд от същия ранг, който разглежда трудови и социалноосигурителни дела, ако това е оправдано от съображения за спешност.

Компетентния съд се определя от висшестоящия съд или от Върховния съд.

Ако компетентният съд е възпрепятстван да разгледа делото или да предприеме други действия, неговият висшестоящ съд определя друг съд. Основание за такова определяне може да бъде само обстоятелство, което възпрепятства разглеждането на делото, като например отстраняване на съдия или непреодолима сила.

Когато териториалната компетентност по ГПК не може да бъде определена въз основа на обстоятелствата по случая, Върховният съд е длъжен да посочи съда, който трябва да бъде сезиран (член 45 от ГПК).

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

Специализирани съдилища са административните съдилища (*sądy administracyjne*) и военните съдилища (*sądy wojskowe*).

Дейността на военните съдилища се регламентира от Закона за устройството на военните съдилища от 21 август 1997 г. В общия случай, тези съдилища разглеждат наказателни дела в полските въоръжени сили. Други дела могат да бъдат поставяни под тяхната компетентност само със закон.

Дейността на административните съдилища се регламентира от Закона за устройството на административните съдилища от 25 юли 2002 г.

Административните съдилища раздават правосъдие, като упражняват надзор върху дейността на органите на публичната администрация, и като се произнасят по спорове за компетентност и спорове за юрисдикция между органи на местното самоуправление и органи на държавната власт. В изключителни случаи, като част от задълженията си за упражняване на надзор върху дейността на органите на публичната администрация, административният съд може да се произнася по граждански казуси.

Последна актуализация: 08/09/2021

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.